

**КОЛЕДЖ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ
КОМУНАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ
«ВІННИЦЬКИЙ ГУМАНІТАРНО-ПЕДАГОГІЧНИЙ КОЛЕДЖ»**

ЗАТВЕРДЖУЮ

Заступник директора з навчальної роботи

Оксана КОГУТЮК

«05» квітня 2024 року

ПРОГРАМА КОМПЛЕКСНОГО ДЕРЖАВНОГО ЕКЗАМЕНУ

для здобувачів освіти денної форми навчання

галузі знань **01 Освіта / Педагогіка**

спеціальності **012 Дошкільна освіта**

освітньо-професійного ступеня **фаховий молодший бакалавр**

Вінниця 2024

Програма комплексного державного екзамену затверджена методичною радою Коледжу фахової передвищої освіти Комунального закладу вищої освіти «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж» (протокол №4 від 02 квітня 2024 року)

Програма розглянута та схвалена на засіданні циклової комісії викладачів дошкільних психолого-педагогічних дисциплін

«17» січня 2024 р., протокол № 6

УПОРЯДНИКИ:

Агейкіна-Старченко Т. В. – кандидат педагогічних наук, декан факультету дошкільної освіти та музичного мистецтва Комунального закладу вищої освіти «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж»

Токар Л. П. – доктор філософії, завідувач кафедри теорії, фахових методик та технологій дошкільної освіти Комунального закладу вищої освіти «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж»

Сорочан М. П. – доктор філософії, викладач дошкільних психолого-педагогічних дисциплін Комунального закладу вищої освіти «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж»

Клименко О. Ф. – голова циклової комісії викладачів дошкільних психолого-педагогічних дисциплін Комунального закладу вищої освіти «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж»

Руда Т. В. – методист коледжу, викладач дошкільних психолого-педагогічних дисциплін Комунального закладу вищої освіти «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж»

Пояснювальна записка

Реформаційні зміни в системі дошкільної освіти, надання пріоритету особистісній парадигмі та компетентнісному підходу спрямовують середовище вищої освіти до вдосконалення рівня підготовки фахівців дошкільного профілю. Модернізація вищої педагогічної освіти активізувала проблему ступеневої системи підготовки фахівців, яка здатна оптимізувати процес самореалізації особистості в суспільстві з врахуванням її потреб та можливостей та забезпечити галузь суспільного та сімейного дошкільного виховання висококваліфікованими фахівцями.

У нормативних документах освітньої галузі : Законах України «Про освіту» (2017), «Про дошкільну освіту» (2018), «Про повну загальну середню освіту» (2020), «Про вищу освіту» (2014), «Національній стратегії розвитку освіти в Україні на 2012–2021 роки» (2013), «Концепції розвитку педагогічної освіти» (2018) акцентується увага на необхідності формування нової генерації педагогічних кадрів, підготовленої до якісного забезпечення освітніх потреб особистості дитини, розвитку її інтелектуального, культурного та комунікативного потенціалу. Розв'язання цієї проблеми в сучасних умовах вимагає від майбутнього педагога глибокого усвідомлення переваг особистісно орієнтованої парадигми освіти, компетентнісного підходу до організації освітньо-виховного процесу, професійно-педагогічної креативності, оволодіння інноваційними педагогічними технологіями.

Головним завданням комплексного кваліфікаційного іспиту з дошкільної педагогіки з методиками дошкільної освіти є перевірка сформованості системи знань та компетентностей у здобувачів освітньо-професійного ступеню фаховий молодший бакалавр спеціальності 012 Дошкільна освіта з педагогіки і психології дошкільної освіти, теоретичних та методичних основ освітніх ліній, визначених Базовим компонентом дошкільної освіти («Особистість дитини», «Дитина в соціумі», «Дитина у природному довкіллі», «Дитина у світі культури», «Гра дитини», «Дитина в сенсорно-пізнавальному просторі», «Мовлення дитини») та методики їх навчання у закладі дошкільної освіти.

У процесі складання Комплексного кваліфікаційного іспиту здобувачі

вищої освіти мають продемонструвати сформованість таких програмних компетентностей:

Інтегральна компетентність	Здатність вирішувати типові спеціалізовані завдання та практичні проблеми в галузі дошкільної освіти з розвитку, навчання і виховання дітей дошкільного (раннього та передшкільного) віку, що передбачає застосування загальних психолого-педагогічних теорій та фахових методик дошкільної освіти та характеризуються комплексністю та невизначеністю умов; нести відповідальність за результати своєї діяльності; здійснювати контроль за іншими особами у визначених ситуаціях
Загальні компетентності (ЗК)	ЗК 3. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях. ЗК 6. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології. ЗК 7. Здійснення безпечної діяльності. ЗК 8. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт. ЗК 9. Здатність до прийняття ефективних рішень у професійній діяльності та відповідального ставлення до обов'язків, мотивування людей до досягнення спільної мети. ЗК 10. Здатність до творчого пошуку та реалізації нових ідей до самопрезентації та презентації результатів своєї професійної діяльності, критично мислити.
Спеціальні компетентності (СК)	СК 1. Здатність до формування наскрізних умінь у дітей дошкільного (раннього та передшкільного) віку: виявляти творчість та ініціативність, керувати емоціями, висловлювати та обґрунтовувати власну думку, критично мислити, ухвалювати рішення, розв'язувати проблеми та співпрацювати в колективі. СК 11. Здатність до організації та керівництва ігрової, художньо-естетичної, пізнавально-дослідницької діяльності дітей дошкільного (раннього та передшкільного) віку.

	СК 13. Здатність до організації освітнього процесу з урахуванням індивідуальних фізичних і психічних можливостей дітей в найбільш оптимальних для них формах. СК 14. Здатність до саморозвитку та самореалізації з використанням перспективного педагогічного досвіду, освітніх інновацій у професійній діяльності. СК 15. Здатність до комунікативної взаємодії з учасниками освітнього процесу СК 16. Здатність до позитивної мотивації щодо майбутньої професійної діяльності, інтерес до педагогічної роботи, готовність до продовження навчання за наступним рівнем освіти.
--	--

Програмні результати навчання

РН 2 Планувати та організовувати освітній процес у закладі дошкільної освіти з урахуванням принципів здоров'язбереження, особистісно зорієнтованого підходу, суб'єкт-суб'єктної взаємодії, з використанням інформаційно-комунікативних технологій, виконувати експериментальні проекти, курсові роботи.

РН 3 Встановлювати зв'язок між процесом розвитку, навчання та виховання дітей дошкільного (раннього та передшкільного) віку відповідно до їхніх вікових особливостей.

РН 5 Виявляти та узагальнювати результати різних видів діяльності дітей дошкільного (раннього та передшкільного) віку з використанням педагогічних технологій.

РН 7 Передбачати та оцінювати результати власної діяльності з урахуванням закономірностей освітнього процесу закладу дошкільної освіти.

РН 8 Визначати концептуальні засади, принципи, мету, завдання, зміст, організаційні форми, методи і засоби, що використовуються в роботі з дітьми дошкільного (раннього та передшкільного) віку.

РН 9 Визначати завдання, зміст специфічно дитячих видів діяльності (предметно-практичної, ігрової, пізнавальної) та організовувати їх відповідно до освітніх програм.

РН 10 Організовувати умови безпечного середовища у природному, предметному та соціальному оточенні в процесі організації різних видів діяльності дітей дошкільного (раннього та передшкільного) віку.

РН 11 Мати навички збереження та зміцнення психічного, фізичного та соціального здоров'я, попередження та протидії булінгу, формування навичок

здорового способу життя у дітей дошкільного (раннього та передшкільного) віку.

РН 12 Здійснювати педагогічну комунікацію з іншими суб'єктами освітнього процесу закладу дошкільної освіти на засадах етики професійного спілкування та оцінювати результативність педагогічної взаємодії.

РН 13 Знати нормативно-правові документи, законодавчі акти у сфері дошкільної освіти і використовувати їх у практичній діяльності.

РН 14 Формувати компетентності у просторі освітніх напрямів роботи закладу дошкільної освіти через організацію самостійної творчої діяльності (ігрової, художньо-естетичної) дітей дошкільного (раннього та передшкільного) віку.

РН 15 Визначати особливості та способи організації провідної (ігрової) діяльності дітей дошкільного (раннього та передшкільного) віку в освітньому процесі закладів дошкільної освіти.

РН 16 Володіти методиками та технологіями зони актуального та ближнього розвитку дітей дошкільного (раннього та передшкільного) віку різного рівня розвитку.

РН 19 Аналізувати перспективний педагогічний досвід в системі дошкільної освіти та використовувати його в подальшій роботі з дітьми дошкільного (раннього та передшкільного) віку.

РН 20 Забезпечувати формування наскрізних умінь особистості дитини в різних видах діяльності в умовах закладу дошкільної освіти.

РН 22 Дотримуватися усіх норм сучасної української мови у процесі ведення усної чи писемної професійної комунікації; використовувати іноземну мову як засіб комунікації в полікультурному середовищі.

Комплексний кваліфікаційний іспит із педагогіки (загальної, дошкільної) та основ педагогічної майстерності та фахових методик дошкільної освіти побудовано за інтеграційним принципом. Програма іспиту орієнтована на основну спрямованість професійної діяльності фахівця – вихователя дітей дошкільного віку, основними професійними якостями якого мають виступати – глибокі знання в галузі педагогіки та методик дошкільного виховання, які забезпечать повноцінний фізичний та психічний розвиток дітей; уміння працювати з різними за своїми індивідуальними (фізіологічними та психологічними) особливостями дітьми: діагностувати рівень їх розвитку та вихованості і відповідно йому, а також інтересам і потребам дітей, моделювати освітньо-виховний процес; здійснювати всебічний розвиток дитини в процесі організації навчально-виховної роботи; володіти фаховими методиками;

будувати співпрацю з батьками; вивчати та впроваджувати кращий педагогічний досвід.

Програма державного іспиту з **педагогіки (загальної, дошкільної) та основ педагогічної майстерності** містить у собі сутність, основних змістових положень педагогіки, її ролі, місця в суспільстві і діяльності спеціаліста, логіку і методики науково-педагогічного дослідження в процесі життєдіяльності фахівця, генезис педагогіки як науки, теоретичні основи дошкільної педагогіки, історичні відомості розвитку основних педагогічних понять, етапи розвитку дошкільної педагогіки, провідних вчених, сучасні вимоги до організації та планування освітнього процесу дітей дошкільного віку в умовах ЗДО, сучасні і традиційні принципи, методи і прийоми, засоби навчання дітей дошкільного віку, знати вікові особливості дітей з різними рівнями розвитку, особливості розвитку обдарованих дітей, індивідуальні відмінності дітей з особливими освітніми потребами, новітні технології в галузі навчання та виховання дошкільників в Україні, в країнах зарубіжжя, перспективний педагогічний досвід.

Програма державного іспиту з **методики розвитку мовлення і навчання елементів грамоти** містить у собі питання з історії виникнення та розвитку методики розвитку мовлення і навчання елементів грамоти як науки, методологічних, лінгводидактичних і психолого-педагогічних засад навчання дітей рідної мови в закладі дошкільної освіти; змісту провідних концептуальних, базових та варіативних програмових документів з актуальних проблем сучасної дошкільної освіти; технологій розвитку мовлення і навчання дітей рідної мови від народження до 6 років; принципів планування різноманітних видів роботи з розвитку мовлення в різних вікових групах закладу дошкільної освіти.

Під час іспиту здобувач освіти повинен продемонструвати знання: основних лінгводидактичних категорій; закономірності мовленнєвого розвитку дитини; зміст, особливості та методику розвитку мовлення дитини в різні вікові періоди дошкільного дитинства; вміння: використовувати методи науково-психологічного дослідження; визначати фактори, що впливають на розвиток і формування мовленнєвої особистості; вміння використовувати знання з

методики розвитку мовлення і навчання елементів грамоти при організації роботи з батьками вихованців; обізнаність з передовим педагогічним досвідом роботи з розвитку мови й навчання дітей елементів грамоти; навички контролю за навчально-мовленнєвою діяльністю дітей, організацією і здійсненням навчально-мовленнєвої діяльності вихователями закладів дошкільної освіти.

На комплексний кваліфікаційний іспит виносяться питання і завдання практичного характеру з **методики фізичного виховання**. Здобувачі освіти повинні продемонструвати знання мети, завдань та змісту провідних концептуальних, базових та варіативних, альтернативних, парціальних програмних документів з методики фізичного виховання, санітарно-гігієнічних і методичних вимог до проведення заняття з фізичної культури з різними віковими групами дітей, основних форм, методів і прийомів організації навчально-виховного процесу з фізичного виховання у закладі дошкільної освіти. Також вміння планувати та проводити фізкультурно-оздоровчі заходи в режимі дня: ранкову гімнастику, гімнастику після денного сну, фізкультурні хвилинки та паузи, а також самостійну рухову діяльність дітей.

На комплексний кваліфікаційний іспит виносяться теоретичні питання та завдання практичного характеру з **методики організації образотворчої діяльності дітей**. Здобувачі освіти повинні продемонструвати знання теоретичних засад образотворчої грамоти, мету, завдання та зміст провідних концептуальних, базових та варіативних програмних документів з естетичного виховання, методичні вимоги до проведення заняття з зображувальної діяльності з різними віковими групами дітей, основних форм, методів і прийомів організації освітньо-виховного процесу з естетичного виховання засобами образотворчого мистецтва у закладі дошкільної освіти. Здобувачі освіти повинні показати вміння планування та проведення заняття з зображувальної діяльності в закладі дошкільної освіти, здійснення діагностики розвитку художніх вмінь та естетичних здібностей дітей дошкільного віку, проведення просвітницької роботи з батьками дітей дошкільного віку з питань естетичного виховання та оволодіння прийомами малювання, декоративно-прикладної діяльності, конструювання, ліплення.

На комплексний кваліфікаційний іспит виносяться теоретичні питання та завдання практичного характеру з **основ природознавства і методики ознайомлення дітей з природою**. Здобувачі освіти повинні продемонструвати знання про природу України, її рослинний та тваринний світ; куток живої природи та ділянку ЗДО, їх значення та вимоги до планування і озеленення; теоретичних основ методики ознайомлення дітей з природою як наукової дисципліни; основних завдань розумового, морального, естетичного та фізичного виховання дітей у ході ознайомлення їх з природою; знати класифікацію і загальну характеристику методів ознайомлення з природою; основні форми ознайомлення дітей з природою; методику планування освітньо-виховної роботи щодо ознайомлення з природою у перспективному та календарному планах роботи вихователя; організацію роботи методичного кабінету ЗДО як методичної бази для ознайомлення дітей з природою. Свої відповіді студенти повинні ілюструвати конкретними прикладами, проявляючи вміння використовувати основну методичну літературу.

Здобувачі освіти повинні показати вміння аналізувати сучасні комплексні та парціальні програми ознайомлення дітей з природою та екологічного виховання; керувати спостереженням за сезонними змінами в житті рослин та тварин; вибирати оптимальні методи ознайомлення дітей з природою з метою ефективного досягнення дидактичних цілей у конкретних педагогічних ситуаціях; організовувати індивідуальну, групову і фронтальну діяльність дітей дошкільного віку у процесі ознайомлення їх з природою; створювати краєзнавчий куточок, куток живої природи, навчально-дослідну ділянку для вивчення ознайомлення дітей з природою; планувати заняття, екскурсії, прогулянки, роботу екологічного гуртка чи студії; вивчати та упроваджувати кращий досвід роботи вихователів з ознайомлення дітей з природою.

На комплексний кваліфікаційний іспит виносяться теоретичні питання та завдання практичного характеру з **методики формування елементарних математичних уявлень**. Здобувачі освіти повинні знати теоретичні основи курсу «Методика формування елементарних математичних уявлень»; становлення методики формування елементарних математичних уявлень;

значення і завдання методики формування елементарних математичних уявлень; особливості розвитку кількісних уявлень у дітей дошкільного віку; методику ознайомлення дітей з множинами в різних вікових групах; особливості сприйняття і відтворення множин дітьми дошкільного віку; методику ознайомлення дітей з множинами в різних вікових групах; роль аналізаторів у формуванні уявлень про множину; особливості розвитку в дітей понять про число, лічбу, обчислювальну діяльність; завдання та методику навчання у дітей різних вікових груп; завдання навчання дітей лічби та обчислювання; методику навчання лічильної та обчислювальної діяльності у різних вікових групах; особливості уявлень про величину предметів у дітей дошкільного віку; завдання і методика навчання порівнянню величин і вимірювання у різних вікових групах дитячого садка; поняття про величину предметів; особливості сприйняття величини дітьми дошкільного віку; методи і прийоми формування у дітей уявлень і понять про величину предметів; навчання дітей вимірювання; особливості уявлень у дітей про форму предметів; особливості сприйняття форми предметів та геометричних фігур дітьми; методи і прийоми формування у дітей уявлень і понять про форму предметів та геометричні фігури; особливості формування часо-просторових уявлень у дітей, завдання та методику навчання дітей у різних вікових групах; особливості сприйняття простору дітьми дошкільного віку; сприйняття часу і розвиток часових уявлень у дітей різного віку; методику формування просторових уявлень у дітей, методику формування часових уявлень та орієнтування в часі; організацію роботи з логіко-математичного розвитку дітей дошкільного віку в закладах дошкільної освіти; планування роботи з логіко-математичного розвитку в ЗДО; зміст комплексних та парціальних програмах щодо логіко-математичного розвитку дітей дошкільного віку.

Оцінювання відповідей фахових молодших бакалаврів проводиться згідно існуючого положення, за чотирибальною системою: «відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно» за існуючими сталими вимогами і нормами.

Рейтингова система оцінювання дозволяє врахувати рівень знань, поточну підготовку здобувачів освіти до аудиторних занять та визначити рівень

засвоєння навчального матеріалу окремої теми. Підсумкова оцінка виставляється після складання заліку за рейтинговими показниками.

Загальні критерії оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти

Норми і критерії оцінювання знань запланованих програмних результатів навчання
Оцінка «відмінно» ставиться за повні та міцні знання матеріалу в заданому обсязі, вміння вільно виконувати практичні завдання, передбачені навчальною програмою; за знання основної та додаткової літератури; за вияв креативності у розумінні і творчому використанні набутих знань та умінь
Оцінка «добре» ставиться за вияв студентом повних, систематичних знань із дисципліни, успішне виконання практичних завдань, засвоєння основної та додаткової літератури, здатність до самостійного поповнення та оновлення знань. Але у відповіді студента наявні незначні помилки.
Оцінка «задовільно» ставиться за вияв знання основного навчального матеріалу в обсязі, достатньому для подальшого навчання і майбутньої фахової діяльності, поверхову обізнаність з основною і додатковою літературою, передбаченою навчальною програмою; можливі суттєві помилки у виконанні практичних завдань, але студент спроможний усунути їх із допомогою викладача.
Оцінка «незадовільно» виставляється студентові, відповідь якого під час відтворення основного програмового матеріалу поверхова, фрагментарна, що зумовлюється початковими уявленнями про предмет вивчення. Таким чином, оцінка «незадовільно» ставиться студентові, який неспроможний до навчання чи виконання фахової діяльності після закінчення ВНЗ без повторного навчання за програмою відповідної дисципліни.

Оцінювання відповідей студентів проводиться за існуючими сталими вимогами і нормами. Проте слід враховувати фундаментальність і нетрадиційність, педагогічне бачення і конструктивний підхід відповідаючого, його інтелект. Здобувачі освіти можуть висловлювати власні, відмінні від викладених у підручниках та посібниках з дошкільних методик, судження, які слід проаналізувати, визначаючи їх раціональність, і які слід всіляко заохочувати.

На комплексному кваліфікаційному іспиті перевіряється вміння випускників грамотно, логічно і послідовно доводити сутність відповіді на запитання, використовуючи наукову термінологію і символіку.

Білети для комплексного кваліфікаційного іспиту з педагогіки (загальної, дошкільної) та основ педагогічної майстерності та фахових методик дошкільної освіти включають два теоретичних питань: перше з курсу «Педагогіка (загальна, дошкільна) та основи педагогічної майстерності», друге з курсу фахових методик дошкільної освіти, та одного практичного – з педагогіки (загальної, дошкільної) та основ педагогічної майстерності та фахових методик дошкільної освіти.

Приклад:

ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ № 1

1. Педагогіка як наука: об'єкт, предмет, завдання педагогіки. Основні педагогічні категорії. Галузі педагогіки. Зв'язок педагогіки з іншими науками (загальна педагогіка).

2. Ранкова гімнастика як засіб оздоровлення дітей дошкільного віку. Особливості її проведення у різних вікових групах.

3. Скласти поради батькам щодо полегшення адаптації дітей раннього віку до відвідування дитсадка.

При підготовці до комплексного кваліфікаційного іспиту з педагогіки та фахових методик дошкільної освіти здобувачі освіти повинні бути ознайомлені з його програмами і вимогами до відповіді.

На екзамені випускники можуть використовувати додаткову літературу:

- * програму комплексного кваліфікаційного іспиту;
- * Базовий компонент дошкільної освіти;
- * Дитина: програму виховання і навчання дітей від 2 до 7 років;
- * Програму розвитку дитини дошкільного віку «Українське дошкільня»;
- * Програму розвитку дітей старшого дошкільного віку «Впевнений старт»;
- * дидактичні матеріали і наочні посібники до занять у закладах дошкільної освіти.

Список рекомендованої літератури освітніх компонентів

Педагогіка (загальна, дошкільна) та основи педагогічної майстерності

1. Базова література

1. Базовий компонент дошкільної освіти: Наук. кер. Піроженко Т. О; авт. кол.: Байєр О.М., Безсонова О.К., Брежнєва О.Г., Гавриш Н.В., Загородня Л. П., Косенчук О. Г. К.: Видавництво, 2021. 26 с.
2. Білан О., Возна Л., Максименко О., Овчаренко Л., Руханська Л., Самсін В. Програма розвитку дитини дошкільного віку «Українське дошкілля» / О. Білан, Л. Возна, О. Максименко та ін. Тернопіль : Мандрівець, 2017. 264 с.
3. Державний стандарт дошкільної освіти: особливості впровадження / Упоряд.: О. Г. Косенчук, І. М. Новик О. А. Венгловська, Л. В. Куземко. Харків: Вид-во «Ранок», 2021. 240 с.
4. Дитина : Освітня програма для дітей від 2 до 7 років / наук. кер. проєкту В. О. Огнев'юк; авт. кол. Г. В. Беленька, О.Л. Богініч, В. М. Вертутіна та ін. МОН. К.: ун-т ім. Б. Грінченка, 2016. 304 с.
5. Загородня Л.П. Педагогічна майстерність вихователя дошкільного закладу: навч. пос. 2-ге вид. / Л.П. Загородня, С.А. Тітаренко. Суми : Університетська книга, 2018. 319 с.
6. Лисенко Н. В. Педагогіка українського дошкілля : навчальний посібник для студ. вищ. навч. закл. : у 3 ч. Ч. 3 / Н. В. Лисенко, Н. Р. Кирста, Н. Б. Лазарович. Київ : Слово, 2016. 376 с.
7. Логвиненко І. І., Тарасова О. С. Патріотичне виховання в ДНЗ. Харків: Видавнича група «Основа», 2017. 463 с.
8. Методичні рекомендації до Освітньої програми для дітей від 2 до 7 років «Дитина» / наук. кер. проєкту В. О. Огнев'юк; авт. кол. Г. В. Беленька, О.Л. Богініч, В. М. Вертутіна та ін. МОН. К.: ун-т ім. Б. Грінченка, 2016. 354 с.
9. Поніманська Т. І. Дошкільна педагогіка : підручник /Т. І. Поніманська. 2-ге вид., доповн. К.: Академвидав, 2015. 464 с. (Серія «Альмаматер»).
10. Рогальська Н.В. Педагогіка дітей раннього віку : навч. – методич. посіб. Умань: ФОП Жовтий О. О., 2015. 150 с.
11. Смольникова Г.В. Різновікова група в ДНЗ : навч. посіб. / Г.В. Смольникова. К.: Вид. група «Шк. світ», 2015. 120 с. (Б-ка «Шкільного світу»).
12. Улюкаєва І. Г. Історія дошкільної педагогіки: підручник / І. Г. Улюкаєва. К.: Видавничий дім «Слово», 2016. 424 с.
13. Цветкова Г.Г. Освітнє середовище закладу дошкільної освіти: технології проєктування : навч.-метод. посібник; за ред. О.Д. Рейпольської Кропивницький : Імекс-ЛТД, 2021. 194 с.

2. Допоміжна література

1. Заремба Л. Ключові домінанти потенціалу українських педагогів у професійній підготовці вихователів закладу дошкільної освіти Освіта дітей

раннього та дошкільного віку в Україні: сучасний стан та перспективи розвитку: Матеріали I Міжнародної конференції (Луцьк, 10-12 червня 2021 р.). Луцьк, 2021. С. 59-61.

2. Каплуновська О. М., Кичата І. І., Палець Ю.М. Рейпольської О. Д. Програма національно-патріотичного виховання дітей дошкільного віку «Україна – моя Батьківщина». Тернопіль, 2016. 72 с.

3. Марчук О. О. Внесок С. Русової в порівняльну педагогіку початку ХХ століття. Наукові записки ВДПУ імені Михайла Коцюбинського. Серія: педагогіка і психологія. Вінниця. 2021. № 65. С. 114-118.

4. Матвієнко С. І. Специфіка патріотичного виховання у дошкільному дитинстві. Соціально-моральний розвиток і виховання дітей дошкільного віку: кол. моногр. за заг. ред. О.Л. Кононко. Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2020. С. 169-198.

5. Мельник Проблеми наступності ЗДО і початкової школи за В. О. Сухомлинським Освіта дітей раннього та дошкільного віку в Україні: сучасний стан та перспективи розвитку: Матеріали I Міжнародної конференції (Луцьк, 10-12 червня 2021 р.). Луцьк, 2021. С. 93-97.

6. Організація дитячої ігрової діяльності в контексті наступності дошкільної та початкової освіти : навчально-методичний посібник / Г. С. Тарасенко, Н. В. Гавриш, Н. В. Кудикіна; за ред. Г. С. Тарасенко. К. : Слово, 2010. 320 с.

7. Освітня програма «Впевнений старт» для дітей старшого дошкільного віку / Н. В. Гавриш, Т. В. Панасюк, Т. О. Піроженко, О. С. Рогозянський, О. Ю. Хартман, А. С. Шевчук; За заг. наук. ред. Т. О. Піроженко. К. : Українська академія дитинства, 2017. 80 с.

8. Осіпчук Т. В. Спадщина Василя Сухомлинського у формуванні основ патріотичного виховання дошкільників засобами музики Нива знань. 2016. № 2. С. 28–29.

9. Основи педагогічної майстерності та педагогічної творчості : методичні рекомендації до практичних занять : навчально-методичний посібник для студентів спеціальності 012 «Дошкільна освіта» / уклад.: О. О. Вашак, О. Г. Вільхова. Полтава: ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2019. 66 с.

10. Програма розвитку дитини дошкільного віку «Українське довкілля» / О. І. Білан, Л. М. Возна, О. Л. Максименко та ін. Тернопіль: Мандрівець, 2012. 264 с

11. Розвиток старшого дошкільника в освітньому середовищі закладу дошкільної освіти: методичні рекомендації / О. Рейпольська, І. Гудим, І. Луценко, В. Луценко, Г. Цветкова. Київ, 2021. 152 с. 36.

12. Світ дитинства: Комплексна освітня програма для дошкільних навчальних закладів / упоряд: О. М. Байєр, Л. В. Батліна, А. М. Богуш та ін.; наук. керівник акад. А. М. Богуш. Тернопіль: Мандрівець, 2015. 200 с.

13. Ціннісні орієнтації дитини у дорослому світі : навч.-методичний посібник / Т. О. Піроженко, Л. І. Соловійова, С. О. Ладивір. Київ : Слово, 2016. 248 с.

14. Чернявська М. В. Питання національного виховання дошкільників у поглядах вітчизняних педагогів другої половини ХХ століття. Традиційна культура в умовах глобалізації: збереження автентичності та розвиток креативних індустрій : матеріали наук.-практ. конф., Харків, 22–23 черв. 2018 р. Харків : Друкарня Мадрид, 2018. С. 425–426.

3. Інтернет-ресурси

1. Базовий компонент дошкільної освіти (нова редакція). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0615736-12#Text>.

2. Закон України «Про вищу освіту». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>.

3. Закон України «Про дошкільну освіту». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2628-14#Text>.

4. Закон України «Про освіту». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>.

5. Конвенція ООН про права дитини : прийнята 20 листопада 1989 року, ратифікована Постановою Верховної Ради України від 27 лютого 1991 року). URL : www.chl.kiev.ua/UKR/konv u.htm.

6. Конституція України. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96%D0%B2%D1%80#Text>

7. Методичні рекомендації до Базового компонента дошкільної освіти (державного стандарту дошкільної освіти). URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/shodo-metodichnih-rekomendacij-do-onovlenogo-bazovogo-komponenta-doshkilnoyi-osviti>.

8. Наказ Міністерства економіки України. Професійний стандарт «Вихователь закладу дошкільної освіти». Від 19 жовтня 2021 р. № 755-21. URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-profesijnogo-standartu-vihovatel-zakladu-doshkilnoyi-osviti>.

9. Наказ МОН від 01 жовтня 2010 р. № 912 «Про затвердження Концепції розвитку інклюзивного навчання». URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-kontseptsii-rozvitku-inklyuzivnogo-navchannya>.

10. Новий стандарт дошкільної освіти. Відповіді на головні запитання. URL: <https://nus.org.ua/questions/novyj-standart-doshkilnoyi-osvity-vidpovidi-na-golovni-zapytannya/>.

11. Постанова КМУ «Про затвердження Порядку організації інклюзивного навчання у закладах дошкільної освіти» від 10 квітня 2019 р. № 530. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/530-2019-%D0%BF#Text>.

12. Розпорядження КМУ «Про схвалення Національної стратегії із створення безбар'єрного простору в Україні на період до 2030 року» від 14 квітня 2021 р. № 366-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/366-2021-%D1%80#Text>.

Методика розвитку мовлення і навчання елементів грамоти

1. Базова література

1. Базовий компонент дошкільної освіти / Науковий керівник: А. М. Богуш, дійсний член НАПН України, проф, д-р пед. наук; Авт. кол-в: Богуш А. М., Беленька Г. В., Богініч О. Л., Гавриш Н. В., Долинна О. П., Ільченко Т. С., Коваленко О. В., Лисенко Г. М., Машовець М. А., Низковська О. В., Панасюк Т. В., Піроженко Т. О., Поніманська Т. І., Сідельнікова О. Д., Шевчук А. С., Якименко Л. Ю. К., 2012. 26 с.
2. Богуш А. Методика навчання дітей української мови в дошкільних навчальних закладах: підручник для студ. вищ. навч. закл. 2–ге вид. допов. І переробл. Київ : Слово, 2011. 440 с.
3. Богуш А., Гавриш Н., Дошкільна лінгводидактика: Теорія і методика навчання дітей рідної мови в дошкільних навчальних закладах. Вид. Дім Слово, 2011. 704 с.
4. Богуш А., Маліновська Н., Методика розвитку мовлення та навчання рідної мови дітей раннього і дошкільного віку. Київ. Видавничий дім Слово. 2021.
5. Богуш А., Методика навчання дітей української мови в дошкільних навчальних закладах: підручник для студ. вищ. навч. закл. 2–ге вид. допов. і переробл. К.: Видавничий Дім Слово, 2011. 440 с.
6. Гавриш Н.В. Сучасне заняття в дошкільному закладі. Луганськ: Альма-матер, 2018.
7. Дитина. Освітня програма для дітей від 2 до 7 років відповідно до Базового компонента дошкільної освіти в Україні, наук. кер. проекту В. О. Огнев'юк, О. Л. Богініч та інш. – К., 2016, - 305 с.
8. Калмикова Л. О. Формування у дітей старшого дошкільного віку мовленнєвої діяльності: діагностико-розвивальний комплекс: навч.-метод. посіб. К. : Видавничий дім «Слово», 2016. 384 с.
9. Методичні рекомендації до Програми виховання і навчання дітей від двох до семи років «Дитина» /наук. кер. проекту: О. В. Огнев'юк; наук. ред. Н. В. Кудикіна, В. У. Кузьменко; авт.кол.: Е. В. Белкіна, Н. І. Богданець-Білоskalенко, О. Л. Богініч, З. Н. Борисова, М. С. Вашуленко / МОН України, Головн. упр. осв. і наук. викон. орг. Київміськради (КМДА), Київ, ун-т ім. Б. Грінченка. 3-є вид. доопр. та доп. К.: Київ, ун-т Б. Грінченка, 2012. 400 с.
10. Плющ М.Я., Бевзенко С.П., Грипас Н.Я., Козачук Г.О., Леута О.І., Лобода В.В. Сучасна українська літературна мова. Посібник. К.: Вища школа, 2003. 429 с.
11. Товкач І.Є Звуки. Букви. Читання: навчальний посібник для дітей старшого дошкільного віку : у 2 ч. Ч.2. Х. : Вид-во «Ранок». 2013. 80 с.
12. Товкач І. Слово. Речення. Звуки: навчальний посібник для дітей старшого дошкільного віку : у 2 ч. Ч.1. Х. : Вид-во «Ранок». 2013. 80 с.

2. Допоміжна література

1. Бенера В., Маліновська Н. Теорія та методика розвитку рідної мови дітей: навч. – метод. посібник. К.: Видавничий дім Слово, 2014. 384 с.
2. Білан О. та ін. Програма розвитку дитини дошкільного віку Українське довкілля. Тернопіль: Мандрівець, 2012. 264 с.
3. Богуш А. Мовленнєвий компонент дошкільної освіти. –Х.: Ранок, 2011. 176 с.
4. Богуш А. Рідномовна концепція К.Ушинського. *Дошкільне виховання*. 2014. №3. С. 2–6.
5. Богуш А., Гавриш Н. Оптимізація мовленнєвої роботи з дітьми. *Дошкільне виховання*. 2012. №10. С. 8–14.
6. Гавриш Н. Література в освітньому процесі: сучасні технології. *Дошкільне виховання*. 2017. №2. С. 4–9.
7. Дичківська І. Інноваційні педагогічні технології. Підручник. 3-тє вид., доповн. Київ: Академвидав, 2015. 352 с.
8. Крутій К. Формування граматичної правильності мовлення в дошкільників у контексті комунікативного розвитку: термінологічне поле. *Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Педагогічні науки*. 2018. № 3. С. 28–35.
9. Навчання дітей дошкільного віку рідної мови: навчальний посібник/ уклад. Л.В. Іщенко. Умань: ПП «Жовтий», 2013. 138 с.
10. Сухар В. Придумай слово: мовні ігри для дошкільнят. Х.: Ранок, 2017. 160 с.
11. Федорова М. Організація роботи з українською народною казкою у формуванні моральної свідомості дітей молодшого дошкільного віку. *Формування професійної компетентності майбутніх педагогів дошкільної та початкової освіти: збірник науково-методичних праць*. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І.Франка, 2014. С. 431–434.

3. Інтернет-ресурси

1. Базовий компонент дошкільної освіти (нова редакція). URL:https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2021/12.01/Pro_novu_redaktsiyu%20Bazovoho%20komponenta%20doshkilnoyi%20osvity.pdf.
2. Методика розвитку мовлення і навчання дітей дошкільного віку української мови. URL: <http://genius-ja.uz.ua/images/files/-pdf>.
3. Сучасні підходи до розвитку мовлення дошкільників. URL: <https://vseosvita.ua/library/sucasni-pidhodi-do-rozvitku-movlenna-49070.html>.

Методика фізичного виховання

1. Базова література

1. Вільчковський Е. Н., Курок О. І. Теорія і методика фізичного виховання дітей дошкільного віку : навч. посіб. 2-ге вид., перероб. та доп. Суми: ПО

«Університетська книга», 2019. 467 с.

2. Кошель В. М., Герман Н. В. Зміст і методика використання оздоровчих технологій в умовах освітнього процесу закладів дошкільної освіти : посібник для студентів спеціальності «Дошкільна освіта», директорів, методистів і вихователів закладів дошкільної освіти та батьків дітей дошкільного віку. Чернігів : ФОП Баликіна О. В., 2020. 60 с.

3. Лісневська Н. В., Скрипка І. М. Діагностичні методики оцінювання стану здоро'я та сучасні технології здоров'язбереження дітей дошкільного віку: навчальний посібник. Суми : ФОП Цьома С. П., 2022. 274 с.

4. Організація корекційно-оздоровчої роботи з дітьми в закладі освіти : навчально-методичний посібник / автори-укладачі : Н. О. Хлус, С. А. Тітаренко, Д. І. Цись, Н. О. Цись, І. М. Москаленко, Л. Г. Капелько. Вінниця : ТОВ «Твори», 2023. 248 с.

5. Фізичне виховання дітей дошкільного віку : навч. посіб. / за ред. Л. П. Загородньої, С. А. Тітаренко. Суми : Університетська книга, 2019. 272 с.

2. Допоміжна література

1. Гаркуша Г. В. Фізичне виховання: 6-й рік життя. Харків : Основа, 2019. 207 с.

2. Доценко А. В., Забашта Н. О., Лобанова А. С., Остапенко А. С. Усі ігри в закладі дошкільної освіти: дидактичні, рухливі, конструктивно-будівельні ігри, ігридраматизації. Харків : Основа, 2021. 271 с.

3. Присяжнюк С. І. Фізичне виховання : навч. посіб. для студ. ВНЗ Київ : Центр учбової літератури, 2018. 504 с.

4. Кругляк Т. Рухливі ігри та забави в дошкільних навчальних закладах : метод. посіб. Тернопіль : Підручники і посібники, 2018. 64 с.

5. Кошель А. П., Кошель В. М., Костирко Ю. В., Лемешко М. С. Формування потреби здорового способу життя в майбутнього вихователя дітей дошкільного віку в процесі професійної підготовки. Актуальні наукові дослідження в сучасному світі. №. 10 (42). Ч. 5. Переяслав-Хмельницький, 2018. С. 59-64.

6. Кошель В. М. Деякі аспекти підготовки майбутніх вихователів до створення здоров'язбережувального середовища в закладах дошкільної освіти. Науково періодичне видання Український психолого-педагогічний науковий збірник. Вип. № 14 (14) липень. Львів : ГО «Львівська педагогічна спільнота», 2018. С. 64-68.

7. Беленька Г., Геращенко Л. Ранкова гімнастика від А до Я. Вихователь методист дошкільного закладу. 2018. № 2. С. 41-46.

8. Господарна Г., Сіколенко Р. Фізкультурно-оздоровча робота: втілюємо компетентнісний підхід. Дошкільне виховання. 2019. № 1. С. 24-26.

9. Єфименко М. Моніторинг стану фізичного розвитку дошкільників. Дошкільне виховання. 2019. № 4. С. 16-18.

10. Яловська О. Українські народні дитячі рухливі ігри, забави та розваги : методичний посібник. Тернопіль : Мандрівець, 2018. 264 с.

3. Інтернет-ресурси

1. Базовий компонент дошкільної освіти (нова редакція). URL : <https://mon.gov.ua/ua/osvita/doshkilna-osvita/bazovij-komponent-doshkilnoyi-osviti-v-ukrayini/> (дата звернення: 05.06.2023).

2. Всеукраїнський науково-методичний журнал «Дошкільне виховання». URL : <https://mon.gov.ua/ua/osvita/doshkilna-osvita/suchasne-doshkillya-pid-krilami-zahistu/vseukrayinskij-naukovo-metodichnij-zhurnal-doshkilne-vihovannya> (дата звернення : 09.12.2023).

3. Дистанційна платформа для навчання, саморозвитку та отримання допомоги й перевіреної інформації. URL : <https://mon.gov.ua/ua/news/distancijni-platformi-dlya-navchannyasamorozvitku-ta-otrimannya-dopomogi-j-perevirenoyi-informaciyi> (дата звернення : 09.12.2023).

4. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. URL : <http://www.nbuv.gov.ua/> (дата звернення: 10.11.2023).

5. Національна освітня інтернет-платформа. URL : <https://vseosvita.ua/> (дата звернення : 05.11.2023).

6. Платформа розвитку дошкільнят «НУМО». URL : <https://numo.mon.gov.ua/> (дата звернення : 05.12.2023).

7. Сайт Інституту модернізації змісту освіти. URL : <https://imzo.gov.ua/osvita/doshkilna-osvita/programno-metodichne-zabezpechennya/> (дата звернення : 15.12.2023).

8. Сайт Міністерства освіти і науки України. URL : <https://imzo.gov.ua/osvita/doshkilna-osvita/programno-metodichne-zabezpechennya/> (дата звернення : 11.12.2023).

9. Сайт Українського інституту розвитку освіти. URL : <https://uied.org.ua/> (дата звернення: 15.01.2024).

10. Сайт Громадської організації «Молодь. Наука. Спорт. Здоровий рух України». URL : <https://yssukraine.com/about-us/> (дата звернення: 18.01.2024).

11. Сторінка «Методика фізичного виховання» на платформі Moodle ЗНУ. URL: <https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=8038> (дата звернення: 18.01.2024).

12. Сторінка «Методика фізичного виховання (заочна форма навчання)» на Платформі Moodle ЗНУ. URL : <https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=16411> (дата звернення: 18.01.2024).

Методика організації образотворчої діяльності дітей

1. Базова література

1. Борин Г. В. Художньо-естетичний розвиток дітей: навчально-методичні рекомендації для проведення практичних занять студентів

спеціальності «Дошкільна освіта» : ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника». Івано-Франківськ. 2019. 56 с.

2. Борин Г. В. Художня праця: навчально-методичні вказівки для проведення практичних занять студентів спеціальності. «Дошкільна освіта». Івано-Франківськ: Вид-во Прикарпатського національного університету ім. В. Стефаника, 2011. 89 с

3. Гнатюк М. В. Образотворче і декоративно-прикладне мистецтво: навч.-метод. посіб. Ч. 1. Івано-Франківськ : ЯРИНА, 2016. 196 с.

4. Гнатюк М. В. Образотворче і декоративно-прикладне мистецтво. Методика навчання дітей молодшого віку: навч.- метод. посіб. Ч. 2. Івано-Франківськ, 2017. 246 с.

5. Дронова О. О. *Дитячий малюнок як засіб збагачення педагогічної компетентності батьків*. Вісн. Глухів. держ. пед. ун-ту. Серія: Педагогічні науки. Вип. 2. Глухів: ГДПУ, 2013. С. 45- 50.

6. Дронова О. О., Мезіна О. О. *Діагностика та корекція внутрішньо-сімейних стосунків засобами дитячого малюнка*. Гуманізація навчально-виховного процесу: 36. наук, праць. Вип. IX / Заг. ред. Л. Л. Льогенського, В. І. Сипченко. Слов'янськ, 2010. С. 126-130.

7. Дубина Л. Фантазуємо разом. *Дошкільне виховання*. 2015. №2. С. 16–17.

8. Красовська О. О. Підготовка майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до впровадження креативних технологій, нестандартних художніх технік на заняттях зображувальної та декоративної діяльності. Теорія і практика професійної підготовки майбутніх педагогів закладів дошкільної освіти та початкової школи в умовах ступеневого навчання : монографія / авт. кол. : В. Є. Борова, Л. В. Ілюк, О. Ф. Кирилович та ін. ; за заг. ред. О. О. Красовської. Рівне : О. Зень, 2021. 520 с. С. 270 - 306.

9. Красовська О. О. Теорія і практика професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи у галузі мистецької освіти засобами інноваційних технологій: монографія. Рівне: Видавець О. Зень. 2017. 480 с.

10. Красовська О.О. Технології викладання освітньої галузі «Мистецтво». Перероблене і доповнене видання. Львів: Новий світ 2000. 2020. 154 с.

11. Красовська О. О. Художньо-педагогічні знання у змісті професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи. Професійна педагогічна освіта: становлення і розвиток педагогічного знання: монографія. /За заг. ред. О. А. Дубасенюк. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка. 2014. с. 294-317.

12. Кривоніс М.Л. Образотворча діяльність. Молодший дошкільний вік: Посібник. Харків: «Ранок», 2017. 208 с.

13. Кривоніс М. Л. Образотворча діяльність. Ранній вік: Посібник. Базовий компонент дошкільної освіти до всіх чинних програм. Нова редакція./ М. Л. Кривоніс, О. Л. Дроботій. Харків: Ранок, 2017. 160 с.
14. Кривоніс М. Л. Образотворча діяльність. Середній вік: Посібник/ М. Л. Кривоніс, О. Л. Дроботій. Харків: Ранок, 2015. 208 с.
15. Матвієнко С.І. Художня праця та основи дизайну. Навчальний посібник. Ніжин. 2016. 200 с.
16. Ланіна І. В. Образотворче мистецтво для малят. 3-4 роки: Метод. посібник/ І. В. Ланіна, Н. В. Кучєєва. Харків: ТОВ Вид-во Ранок, 2014. 96 с.
17. Луцан Н.І. Декоративно-прикладне мистецтво та основи дизайну: навчальний посібник. Київ: Слово, 2010. 172 с.
18. Образотворче мистецтво з методикою викладання в дошкільному навчальному закладі: Підручник для студ. вищ. навч. закладів/ Г.В. Сухорукова, О. О. Дронова, Н. М. Голота, Л. А. Янцур. 2-ге вид., перер. та доп. Київ: Слово, 2011. 376 с
19. Онищенко А. Ліпимо з тіста. Дошкільне виховання. 2012. №6. С. 24–25.
20. Образотворче мистецтво з методикою викладання в дошкільному навчальному закладі : підручник / за ред. Г. В. Сухорукової. Київ : Слово, 2010. 376 с.
21. Скотаренко О. В. Розвиток творчих здібностей гуртківців засобами декоративно-ужиткового мистецтва. Трудове навчання в школі. 2016. № 1 (133). С. 43- 47.
22. Сухар В.Л. Конструювання в ДНЗ. Харків: Ранок, 2016. 176 с.
23. Туманов І. М. Рисунок, живопис, скульптура : навчальний посібник. Львів: Аверс, 2010. 496 с.
24. Художньо-естетична діяльність. Старша група: Методичне забезпечення Базової програми розвитку дитини дошкільного віку «Я у Світі». Тернопіль: Навчальна книга. Богдан, 2012. 128 с.

2. Допоміжна література

1. Базовий компонент дошкільної освіти. / авт. кол.: Байєр О.М., Безсонова О.К., Брежнєва О.Г., Гавриш Н.В., Загородня Л. П., Косенчук О. Г., Корнєєва О.Л., Лисенко Г. М., Левінець Н. В., Машовець М.А., Мордоус І.О., Нерянова С. І., Піроженко Т. О., Половіна О. А., Рейпольська О.Д., Шевчук А. С. Наук. кер. Піроженко Т. О. Київ. 2021. 37 с.
2. Богуш А. М. Вектор наступності державних стандартів дошкільної і початкової ланок освіти. Науковий вісник МНУ ім. В. Сухомлинського. Миколаїв, 2012. Вип. 37, т. 1. С. 46–49.
3. Гавриш Н. Мовлення дитини. Впроваджуємо Базовий компонент дошкільної освіти (нова редакція). Дошкільне виховання. №3. 2021. С. 3-8.

4. Державний стандарт початкової освіти: затв. постановою Кабінету Міністрів України від 21 лютого 2018 р. № 87 Урядовий кур'єр. 2018. № 38. 43 с.

5. Концепція освіти дітей раннього та дошкільного віку. Національна академія педагогічних наук України. Київ: ФОП Ференець В. Б., 2020. 44 с.

6. Концепція Нової української школи. [Електронний ресурс] Режим доступу: <https://drive.google.com/file/d/0BzKkv8gxSZUkMzZMbWtPYU9IWXM/view/> 27.10.2016 р. 40 с.

7. Косенчук О. Дитина в соціумі. Впроваджуємо Базовий компонент дошкільної освіти. Дошкільне виховання. №4. 2021. С. 3-7. https://mon.gov.ua/storage/app/media/doshkilna/2021/Pidvyshchennya%20kvalifikatsiyi/15.04/Dv_2021-04-Kosenchuk.pdf

8. Красовська О. О. Професійна підготовка майбутніх вихователів ЗДО у галузі художньо-естетичного виховання засобами технологій контекстного навчання. Вектор пошуку в сучасному освітньому просторі. Збірник статей. Луцьк. 2019. С. 42-44.

9. Мельничук Л.Б., Марчук О.О., Красовська О.О., Шкабаріна М.А. Педагогічний аналіз готовності майбутніх вихователів до морального виховання старших дошкільників. Інноваційна педагогіка, 2021. Вип. 32. Теорія і методика професійної освіти. С. 95-99.

11. Методичні рекомендації до написання та захисту курсової роботи з фахових методик дошкільної освіти. Авт.-уклад. Борова В. Є., Красовська О. О., Максимчук Н. С., Мельничук Л. Б., Пагута Т. І. Рівне : ПВНЗ МЕНУ ім. акад. Степана Дем'янчука. 2021. 32 с.

12. Нерянова С., Швачова О. Досягнення та перспективи розвитку дошкільної освіти. Робота з оновлення Базового компонента дошкільної освіти. Дошкільне виховання. №1. 2021. С. 3-6

13. Половіна О. Дитина у світі мистецтва. Впроваджуємо Базовий компонент дошкільної освіти (нова редакція). Дошкільне виховання.

14. Програма Українське дошкілля. / О. І. Білан. За заг. Ред. О. В. Низковської. Тернопіль: Мандрівець. 2017. 256 с

15. Програма Дитина. Оновлена. 2020. Освітня програма для дітей від 2 до 7 років. Г. В. Беленька, О. Л. Богиніч, Н. І. Богданець-Білокаленко та ін. Наук. кер. В. О. Огневюк. Київ. 2016. 304 с

16. Програма «Впевнений старт» для дітей старшого дошкільного віку / [Н. В. Гавриш, Т. В. Панасюк, Т. О. Піроженко, О. С. Рогозянський, О. Ю. Хартман, А. С. Шевчук]; За заг. наук. ред. Т. О. Піроженко. К. : Українська академія дитинства, 2017. 80 с.

17. Семенов О.С. Формування творчо спрямованої особистості старшого дошкільника у позашкільному навчальному закладі: монографія/ Нац.академія пед. наук України. Луцьк: ПВД «Твердиня», 2017. 520 с.

20.Шевчук А. «Мистецька освіта дітей. Традиції та інновації в оновленому БКДО». Дошкільне виховання. №4. 2021. С. 20-23.

3. Інтернет-ресурси

1. Віртуальні бібліотеки, е-каталоги та довідники е-ресурсів. - http://intellectinvest.org.ua/educ_resources_virtual_libraries/.

2.Державні бібліотеки України та інших країн. - http://intellectinvest.org.ua/educ_resources_state_libraries/.

3.Електронні журнали: Методична скарбничка вихователя: <https://shop.mcfr.ua/catalog/osvita/msv/utmsourcepedrada.com.ua&utmmediumrefer&utmcampaignabout>

Організаційно-розпорядча документація дошкільного навчального закладу. URL : https://shop.mcfr.ua/catalog/osvita/organizatsiyno-rozporyadchadokumentatsiyadnz/#desc?utm_medium=refer&utm_source=pedrada.com.ua/&utm_campaign=about

4. Матеріали міністерства освіти і науки України (<https://mon.gov.ua/ua>).

Основи природознавства і методика ознайомлення дітей з природою

1. Базова література

1. Беленька Г. В. Віконечко в природу: методичний посібник для вихователів дітей дошкільного віку. К.: Сім кольорів. 2014. С.56.

2. Дитина: Освітня програма для дітей від двох до семи років / наук. кер. проекту В. О. Огнев'юк ; авт. кол.: Г. В. Беленька, О. Л. Богініч, В. М.Вертугіна, О.М. Половіна та ін.; наук. ред. Г.В. Беленька ; Мін. осв. і науки України, Київ. ун-т ім. Б. Грінченка. Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2020. С. 440.

3. Методичні рекомендації до Освітньої програми для дітей від 2 до 7 років «Дитина» / наук.ред. Г. В. Беленька, О. А. Половіна, І. В. Кондратець; авт..кол.: Г. В. Беленька, О. Л. Богініч, В. М. Вертугіна, К. І. Волинець та ін. Київ: ТОВ «АКМЕ ГРУП», 2021. С.568.

4. 4. Дошкільнятам про світ природи: Діти п'ятого року життя (середній дошкільний вік): навч.-метод. посіб. / Г.В.Беленька, О.А.Половіна. Настільна книжка вихователя. Київ: Генеза, 2016. С. 98.

5. Дошкільнятам про світ природи: Старший дошкільний вік: навч.-метод. посіб. / Г.В. Беленька, Т.С. Науменко, О.А. Половіна.Настільна книжка вихователя. Рекомендовано Міністерством освіти і науки України (лист МОН України від 12.07 2013 р. № 1/11-11415).Київ: Генеза. 2013. С.112.

6. Дошкільнятам про світ природи: Діти четвертого року життя (молодший дошкільний вік): навч.-метод. посіб. / Г.В.Беленька, О.А.Половіна. Київ: Генеза. 2018. С. 128.

7. Присяжнюк Л. Еколого-природнича освіта дошкільнят у поліфонії інноваційних підходів. Палітра педагога. 2017. №6. С.3-6.

8. Яришева Н.Ф. Екологічне виховання дошкільників. Посібник для вихователів. Серія «Екологія і здоров'я». Київ: 2021. С.55.
9. Яришева Н.Ф. Природа України. Київ: Вища школа. 1995. С.334.
10. Яришева Н.Ф. Методика ознайомлення дітей з природою. Київ: Вища шк. 1995. С.255.
11. Яришева Н.Ф. Екологічне виховання дошкільників. Київ: Грамота. 2001. С.55.

2. Допоміжна література

1. Агіляр Туклер В.В. Методи формування природничо-екологічної компетенції дітей дошкільного віку. Проблеми педагогічної освіти: реалії сьогодення, нові ідеї та перспективи: матеріали науково-практичної конференції, 25-26 листопада. Полтава: видавництво «Молодий вчений», 2022. С.40-43.
2. Агіляр Туклер В.В. Екологічна стежина, як засіб формування природничо-екологічної компетентності дітей дошкільного віку. Наука, освіта та суспільство в ХХІ столітті: наукові ідеї та механізми реалізації: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, 19 листопада. Кропивницький: Центр фінансово-економічних наукових досліджень, 2022. С.7-8.
3. Агіляр Туклер В.В. Формування екологічної свідомості дітей старшого дошкільного віку: матеріали V Регіональної науково-практичної конференції, 28 лютого, Нікополь: Навчально-методичний кабінет, 2023. С.6-8.
4. Базовий компонент дошкільної освіти України //Наказ Міністерства освіти і науки України від 12.10.2021, №33 «Про затвердження Базового компонент дошкільної освіти (Державного стандарту дошкільної освіти) нова редакція, 2021. С.37.
5. Беленька Г.В. Дитина в довкіллі: методичний посібник для вихователів дітей дошкільного віку. Київ: Сім кольорів, 2014. С.56.
6. Беленька Г.В. Знайомтеся: жук-сонечко. Методична скарбничка вихователя, №6. 2014. С. 36 – 39.
7. Беленька Г.В. Цільові прогулянки в природі: моральний аспект / Г.В. Беленька, О.А. Половіна. Палітра педагога, 2017. №6. С. 9-11.
8. Беленька Г.В. Пізнавальні прогулянки з дошкільниками / Г.В. Беленька, О.А. Половіна. Палітра педагога, 2017. №6. С. 25 – 34.
9. Гавриш Н., Саприкіна О. Дошкільнятам – освіта для сталого розвитку: навч.-метод. посіб. для дошкільних навч. закладів/ за заг. ред. О. Пометун. Дніпропетровськ: Ліра. 2014. С.120
10. Лисенко Н.В. Еко-око: дошкільник пізнає світ природи: навчально-методичний посібник / Н.В.Лисенко Київ: Видавничий дім «Слово». 2015. С. 352.
11. Плохій З. П. Формування у дітей дошкільного віку екологічної культури (теоретичні та методичні аспекти): монографія. Ін-т пробл. виховання НАПН України. Київ: Персона. 2010. С.319.
12. Пометун О. Освіта для сталого розвитку для дошкільнят. Надихаємо на

дії. Електронний журнал. № 12(2).2013. С. 21-30.

13. Пометун О. Що таке «емпауермент-педагогіка»? Надихаємо на дії. 2018. № 1(1). С. 10-12.

3. Інтернет-ресурси

1. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/>.
2. Наукова бібліотека НПУ імені М.П. Драгоманова. URL: <http://lib.npu.edu.ua/>.
3. Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В. О. Сухомлинського . URL: <http://www.dnpb.gov.ua/>.

Методика формування елементарних математичних уявлень

1. Базова література

1. Базовий компонент дошкільної освіти. Наказ МОН № 33 від 12.01.2021 р. <https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2021/12.01/>.
2. Брежнєва О.Г. Теорія і практика математичного розвитку дітей 3-6 років у системі дошкільної освіти: автореф. дис. д. пед. наук. К., 2019, 42 с.
3. Брежнєва, О. Г. Математичний розвиток дошкільників: теорія і технологія: монографія. Мелітополь: Видавничий будинок Мелітопольської міської друкарні, 2018. 481 с.
4. Гавриш, Н.В., Брежнєва, О.Г., Кіндрат, І.Р., Корнєєва, О.Л., Рагозіна, В.В., Рогозянський, О.С., Хартман, О.Ю. Впевнений старт: книга вихователя : методичний посібник (Т.О. Піроженко, наук. ред., О.Ю. Хартман, заг. ред.). В 3 частинах. Ч. 1. Київ: Українська академія дитинства. 2017. 87 с.
5. Газіна І.О. Методика формування елементарних математичних уявлень у дітей дошкільного віку : навч.-метод. посіб. Кам'янець-Подільський : Панькова А. С., 2021.383 с.
6. Гайдаржийська Л.П. Формування елементів математичних уявлень у дітей старшого дошкільного віку монографія. Мелітополь : Вид. будинок ММД, 2018. 167 с.
7. Дорошенко Т.М., Мацько В.В. Теорія та методика формування елементарних математичних уявлень: навч. посіб./ упоряд.:Т.М.Дорошенко, В.В.Мацько Кременчук : ПП «Бітарт», 2019. 96 с.
8. Зайцева Л.І. Формування математичної компетентності у дітей дошкільного віку [Текст] : навч. посіб. Запоріжжя : Статус, 2021. 295 с.
9. Мисан І.В. Теорія та методика формування у дітей дошкільного віку елементарних математичних знань: навч. посіб. Переяслав-Хмельницький: Домбровська Я. М., 2019. 161 с.
10. Освітня програма «Впевнений старт» для дітей старшого дошкільного віку / [Н. В. Гавриш, Т. В. Панасюк, Т. О. Піроженко, О. С. Рогозянський, О. Ю.

Хартман, А. С. Шевчук]; За заг. наук. ред. Т. О. Піроженко. Київ : Українська академія дитинства, 2017. 80 с.

11. Павлюк Т.О. Теорія та методика формування елементарних математичних уявлень : навч.-метод. посіб. Рівне : О. Зень, 2016. 119 с.

12. Пагута Т.І. Методика формування елементарних математичних уявлень у дошкільників: навч.-метод. посіб. Л., «Новий світ», 2020. 298 с.

13. Піроженко Т. О. Компас у світі ціннісних орієнтацій дошкільника: навч. посіб. / Т. О. Піроженко, С. О. Ладивір, Л. І. Соловйова та ін. Київ : ВД «Слово», 2016. 56 с.

14. Піроженко, Т.О., Соловйова, Л.І., Хартман, О.Ю. Соціально значущі цінності в життєдіяльності майбутнього школяра : методичні рекомендації (Т.О. Піроженко, ред.). Київ: Видавничий дім «Слово». 2017. 67 с.

15. Степанова Т.М.. Навчаємо математики. Формування елементарних математичних уявлень у дітей старшого дошкільного віку: навч.-метод. посіб. Київ : Генеза, 2017. 111 с.

16. Степанова Т.М.. Навчаємо математики. Формування елементарних математичних уявлень у дітей п'ятого року життя: навч.-метод. посіб. Київ: Генеза, 2019. 96 с.

17. Щербакова К. Й., Брежнєва О. Г. Теорія і методика логіко-математичного розвитку дітей дошкільного віку. навч. посіб. Мелітополь : ВД Мелітопольської міської друкарні, 2015. 200 с.

18. Я у світі. Програма розвитку дитини від народження до шести років / О.П. Аксьонова, А.М. Аніщук, Л.В. Артемова [та ін.]; наук. кер. О.Л. Кононко. Київ: ТОВ «МЦФЕР-Україна», 2019. 488 с.

2. Допоміжна

1. Бадіца М. Піцик С. Розвиток інтелектуальних здібностей старших дошкільників засобами Lego-конструктора. *The 1 st International scientific and practical conference Achievements and prospects of modern scientific research* (December 6-8, 2020) Editorial EDULCP, Buenos Aires, Argentina. 2020. 660 p. URL:<https://dspace.udpu.edu.ua/bitstream/>.

2. Вертугіна В., Гурманчук Т. Формування елементарних математичних уявлень у дітей дошкільного віку шляхом використання логічних блоків 3. Дьєнеша. *Молодь і ринок*. № 10/196 (2021). URL: <http://mir.dspu.edu.ua/article/view/248804>.

3. Возняк Г.М. 60 років біля класної дошки. Моя активізація навчально-підзнавальної діяльності на уроках математики. Тернопіль : Навчальна книга Богдан, 2018. 295 с.

4. Гавриш Н.В., Рагозіна В.В., Васильєва С.А. Дидактико-методичний супровід освітнього процесу в групах раннього віку. *Наукові записки. Серія:*

Педагогічні науки, (199), 2021. 19-24. <https://doi.org/10.36550/2415-7988-2021-1-199-19-24>

5. Газіна І. О. Розвиток інтелектуальних здібностей у дітей дошкільного віку засобами педагогічних інновацій В. Воскобовича. *Дошкільна освіта у сучасному соціокультурному просторі* : зб. наук. праць / [за заг. ред. О. А. Гнізділової, відпов. ред. Н. В. Ковалевська]. Полтава : Видавець Шевченко Р.В., 2017. Вип. 1. 50-53. URL: <http://dspace.pnpu.edu.ua/handle/123456789/9656>.

6. Гнізділова О.А., Гришко О.І., Клевака Л.П. Розвиток у дітей дошкільного віку логіко-математичних уявлень та умінь у процесі використання логічних блоків Дьєнеша та паличок Кюїзенера. *Вісник Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького*, (4). 2021. URL: <https://pedejournal.cdu.edu.ua/article/view/4058>. Серія «Педагогіка». Випуск 5/37 (2017). С. 29-38.

8. Зайцева Л. І. Парціальна програма «Формування математичної компетентності у дітей дошкільного віку» (четвертий, п'ятий, шостий роки життя). Мелітополь : Вид. будинок Мелітоп. міськ. друк., 2021. 48 с.

9. Зайцева Л. І. Подорож у світ математики. Робочий зошит №1: Пізнавальні діалоги та завдання з математичним змістом для дітей молодшого дошкільного віку Запоріжжя: Статус, 2020. 64 с.

10. Концепція «Нова української школа» (оновлено) [електронний ресурс]. URL:: <http://mon.gov.ua/%D0%9D%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%BD%D0%B8%202016/12/05/konczepczyia.pdf>

11. Методичні рекомендації до оновленого базового компонента дошкільної освіти. Лист МОН № 1/9-148 від 16.03.2021 р. <https://mon.gov.ua/ua/npa/shodometodichnih-rekomendacij-do-onovlenogo-bazovogo-komponenta-doshkilnoyiosviti>.

12. Навчання й виховання дітей дошкільного та молодшого шкільного віку у викликах сьогодення: колект. монографія / [за заг. ред. О. В. Лобової, І. П. Рогальської-Яблонської]. Суми : Цьома С.П. 2018. 443 с.

13. Піроженко Т., Хартман О. Становлення ціннісних орієнтацій дітей дошкільного та молодшого шкільного віку в ігровій та навчальній діяльності в освітній системі «Радість розвитку». *Вісник Національної академії Педагогічних наук*. Т. 2 (1). 2020. DOI: <https://doi.org/10.37472/2707-305X-2020-2-1-2-1>

14. Програми розвитку дітей. Міністерство освіти та науки України. <https://mon.gov.ua/ua/osvita/doshkilna-osvita/programi-rozvitku-ditej>.

15. Brezhneva H. Formation of Logical and Mathematical Competence of a Preschool Child: Integrated Approach. *Innovative Technologies in Preschool Education*, 4, 2021. 41-45. <https://doi.org/10.5281/zenodo.4965338>.

16. STEM-освіта: стан впровадження та перспективи розвитку: матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції, 9–10 листопада 2017 року, м. Київ. К.: ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти», 2017. 160 с. URL:

https://moodle.znu.edu.ua/pluginfile.php?file=/483838/mod_resource/content/1/STEM%20%20d0%be%20%20d1%81%20%20b2%20%20d1%96%20%20d1%82%20%20b0.pdf#page=60.

3. Інтернет-ресурси

1. Бадіца М. Піцик С. Розвиток інтелектуальних здібностей старших дошкільників засобами Lego-конструктора. *The 1 st International scientific and practical conference Achievements and prospects of modern scientific research* (December 6-8, 2020) Editorial EDULCP, Buenos Aires, Argentina. 2020. 660 p. URL:<https://dspace.udpu.edu.ua/bitstream/>.

2. Вертугіна В., Гурманчук Т. Формування елементарних математичних уявлень у дітей дошкільного віку шляхом використання логічних блоків З. Дьєнеша. *Молодь і ринок*. № 10/196 (2021). URL: <http://mir.dspu.edu.ua/article/view/248804>.

3. Гавриш Н.В., Рагозіна В.В., Васильєва С.А. Дидактико-методичний супровід освітнього процесу в групах раннього віку. *Наукові записки. Серія: Педагогічні науки*, (199), 2021. 19-24. <https://doi.org/10.36550/2415-7988-2021-1-199-19-24>.

4. Газіна І. О. Розвиток інтелектуальних здібностей у дітей дошкільного віку засобами педагогічних інновацій В. Воскобовича. *Дошкільна освіта у сучасному соціокультурному просторі* : зб. наук. праць / [за заг. ред. О. А. Гнізділової, відпов. ред. Н. В. Ковалевська]. Полтава : Видавець Шевченко Р.В., 2017. Вип. 1. 50-53. URL: <http://dspace.pnpu.edu.ua/handle/123456789/9656>.

5. Гнізділова О.А., Гришко О.І., Клевака Л.П. Розвиток у дітей дошкільного віку логіко-математичних уявлень та умінь у процесі використання логічних блоків Дьєнеша та паличок Кюїзенера. *Вісник Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького*, (4). 2021. URL: <https://pedejournal.cdu.edu.ua/article/view/4058>. Серія «Педагогіка». Випуск 5/37 (2017). С. 29-38.

6. Концепція «Нова української школа» (оновлено) [електронний ресурс]. URL: <http://mon.gov.ua/%D0%9D%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0>

7. Методичні рекомендації до оновленого базового компонента дошкільної освіти. Лист МОН № 1/9-148 від 16.03.2021 р. <https://mon.gov.ua/ua/npa/shodometodichnih-rekomendacij-do-onovlenogo-bazovogo-komponenta-doshkilnoyiosviti>.

8. Програми розвитку дітей. Міністерство освіти та науки України. <https://mon.gov.ua/ua/osvita/doshkilna-osvita/programi-rozvitku-ditej>.

9. STEM-освіта: стан впровадження та перспективи розвитку: матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції, 9–10 листопада 2017 року, м. Київ. К.: ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти», 2017. 160 с. URL: https://moodle.znu.edu.ua/pluginfile.php?file=/483838/mod_resource/content/1/STEM.